

Sygn. akt II CSK 410/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.

przeciwko S. O. i Z. O.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 20 kwietnia 2018 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 22 listopada 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym przez pozwanych S. O. i Z. O. wyrokiem z dnia 22 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 26 lutego 2016 r.

W sprawie tej ustalono, co następuje:

(...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z/s w W. wystąpił w dniu 21 września 2015 r. z pozwem przeciwko S. O. i Z. O. żądając zasądzenia kwoty 447 034,88 zł, z tego: kwoty 311 630,53 zł z tytułu pozostałego do spłaty kapitału kredytu, kwoty 88 523,17 zł z tytułu odsetek umownych naliczonych przez pierwotnego wierzyciela za okres do dnia poprzedzającego datę cesji wierzytelności oraz kwoty 46 881,18 zł z tytułu odsetek ustawowych naliczonych od kwoty głównej przez stronę powodową za okres po dacie cesji wierzytelności.

Wierzytelność wobec pozwanych, z którymi (...) Bank SA (obecnie: (...)) (...) Bank SA) zawarł w dniu 9 czerwca 2008 r. umowę kredytu hipotecznego, wynikająca z faktu zaprzestania spłacania przez pozwanych zaciągniętego kredytu, przelana została przez ten Bank na rzecz strony powodowej na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności zawartej zgodnie z art. 509 k.c., w dniu 31 marca 2014 r., i strona powodowa wpisana została w księdze wieczystej, jako wierzyciel hipoteczny nieruchomości. Wraz z przelaną wierzytelnością przeszły na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki. Wobec faktu, że pozwani, przy zawieraniu umowy kredytowej, złożyli w dniu 9 czerwca 2008 r. pisemne oświadczenie o wyrażeniu zgody na przeniesienie przez Bank wierzytelności z tytułu kredytu oraz innych wierzytelności wynikających z umów stanowiących prawne zabezpieczenie kredytu, na towarzystwo funduszy inwestycyjnych prowadzące fundusz sekurytyzacyjny albo na fundusz sekurytyzacyjny, uznać należało, że strona powodowa nabyła skutecznie wierzytelność z tytułu zawartej z pozwanymi umowy kredytowej i w związku z tym jest legitymowana czynnie w niniejszym procesie.

Wyrokiem z dnia 26 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 308 910,26 zł z ustawowymi odsetkami od 21 września 2016 r., tj. od daty złożenia pozwu, w pozostałej zaś części postępowanie umorzył wobec cofnięcia pozwu w tym zakresie przez stronę powodową i postanowił nie obciążać pozwanych kosztami procesu.

Rozpoznając apelację pozwanych Sąd drugiej instancji uznał za nieuzasadniony zarzut apelacji, dotyczący nieuwzględnienia przez Sąd pierwszej instancji zgłoszonego przez pozwanych zarzutu przedawnienia, a oparty na twierdzeniu, że przerwy biegu terminu przedawnienia odnosiły skutek tylko wobec pierwotnego wierzyciela, nie zaś wobec strony pozwanej - nabywcy wierzytelności. W świetle art. 509 § 2 k.c. stwierdzić należy, że zasadą jest przeniesienie wraz z przelaną wierzytelnością wszelkich związanych z nią praw przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi.

W objętym sporem przypadku do przelewu wierzytelności na rzecz strony powodowej doszło w dniu 31 marca 2014 r. W tej dacie (...) (...) Bankowi SA - zbywcy wierzytelności służyła wymagalna, nieprzedawniona wierzytelność wobec pozwanych (pozwani nie kwestionują skuteczności przerw w biegu przedawnienia na rzecz tego Banku). Skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności, odnoszą się także do cesjonariusza. Nabywa on wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy, także pod względem "stanu" jej przedawnienia. W konsekwencji, jeżeli bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu, nabywca wierzytelności - wstępując w tę samą sytuację, w której w chwili zbycia wierzytelności pozostawał jej zbywca - zostaje objęty skutkami tej przerwy.

Zdaniem Sądu II instancji, odwoływanie się przez pozwanych do nie stosowania w postępowaniu egzekucyjnym art. 192 pkt 3 k.p.c. stanowiącego, że z chwilą doręczenia pozwu, zbycie prawa nie wpływa na dalszy bieg sprawy, co oznacza, że jeśli w toku postępowania egzekucyjnego dojdzie do zawarcia umowy przelewu egzekwowanej wierzytelności, to postępowanie egzekucyjne nie zmierza już do zaspokojenia wierzyciela wskazanego w tytule wykonawczym, jest o tyle nietrafne, że w objętym sporem przypadku zbycie wierzytelności nastąpiło nie w

toku postępowania egzekucyjnego, a w dniu 31 marca 2014 r., czyli już po zakończeniu tego postępowania wydanym w dniu 24 marca 2014 postanowieniem o jego umorzeniu.

Sąd Apelacyjny zauważył ponadto, że z dniem wejścia w życie, w dniu 27 listopada 2015 r., ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1854), uchwalonej w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r., P 45/12 (OTK-A 2015, Nr 4, poz. 46), przedstawione wyżej zasady nie mają już zastosowania do przerwy biegu przedawnienia, która została spowodowana dochodzeniem roszczenia na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego. Wobec uchylenia art. 96 - 98 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe cesjonariusz, który nie jest bankiem, nie może obecnie skorzystać ze skutków prawnych uprzywilejowanego trybu dochodzenia i egzekwowania roszczenia przez banki na podstawie tych przepisów. Trybunał w tym wyroku orzekł niezgodność z Konstytucją art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe określając datę utraty ich mocy obowiązującej w dniu 1 sierpnia 2016 r. Art. 96 ust. 1 prawa bankowego upoważniał banki do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych. Z kolei art. 97 ust. 1 prawa bankowego stanowił, że bankowy tytuł egzekucyjny może być podstawą egzekucji prowadzonej według kodeksu postępowania cywilnego po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności. Stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie zostało sformułowane w uchwale z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16. Przyjęto w niej, że wobec uchylenia niekonstytucyjnych przepisów prawa bankowego, nabywca wierzytelności niebędący bankiem, nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.).

Innymi słowy, w razie cesji wierzytelności przerwa biegu przedawnienia wywołana złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji zachowa swój skutek wyłącznie wobec tych cesjonariuszy, którzy sami mogliby posłużyć się bankowym tytułem egzekucyjnym. W pozostałych sytuacjach przerwę biegu przedawnienia

uznaje się za niebyłą, bieg zaś terminu przedawnienia w stosunku do nabywcy wierzytelności określa się na zasadach ogólnych.

Przedstawione powyżej nowe regulacje prawne nie mają jednak w sprawie niniejszej zastosowania wobec faktu, że weszły w życie już po zawarciu, w dniu 31 marca 2014 r., umowy sprzedaży wierzytelności pomiędzy (...) (...) Bank SA a stroną powodową.

Pozwani w skardze kasacyjnej zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: art. 117 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 118 k.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. oraz art. 124 § 1 k.c. w zw. z art. 509 § 2 k.c. przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji nieuzasadnione przyjęcie przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, że skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności (bank) odnoszą się także do cesjonariusza (niebędącego bankiem), a powód (mimo iż nie jest bankiem) nabył wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy (bankowi), także pod względem „stanu” jej przedawnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Trafnie Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku podkreślił, że co do zasady na skutek cesji wierzytelności cesjonariusz nabywa wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy, co odnosi się również do liczenia biegu przedawnienia roszczenia o zapłatę sumy objętej tą wierzytelnością. W konsekwencji, jeżeli bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu, nabywca wierzytelności - wstępując w tę samą sytuację, w której w chwili zbycia wierzytelności pozostawał jej zbywca - może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia, która zaistniała u cedenta. Od tej zasady, co zauważył także Sąd Apelacyjny, istnieje ważny wyjątek, mający zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy.

Bankowy tytuł egzekucyjny stwarzał specjalną, dogodną dla banku sytuację, gdy chodzi o dochodzenie przysługujących mu wierzytelności. Bank wystawiał tytuł egzekucyjny i po nadaniu klauzuli wykonalności mógł na jego podstawie prowadzić egzekucję. Wprawdzie ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015, poz. 1854) zniósła ten przywilej, ale zgodnie z art. 11 ust. 3 tej ustawy bankowy tytuł egzekucyjny,

któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po uchyleniu art. 96 - 98 Prawa bankowego. Z taką sytuacją mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. Bank na podstawie wstawionego przez siebie bankowego tytułu egzekucyjnego prowadził egzekucję, która została umorzona. W dniu 31 marca 2014 r. (...) (...) Bank SA zawarł z (...) Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym z/s w W. (powodem) umowę sprzedaży tej wierzytelności. Chociaż umowa ta została zawarta po wyeliminowaniu z obrotu bankowego tytułu egzekucyjnego, to ze względu na wspomniany przepis art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 25 września 2015 r., wobec banku skutki dochodzenia na jego podstawie wierzytelności, w tym skutki przerwy biegu przedawnienia, zachowały w pełni skuteczność. Wbrew jednak twierdzeniom Sądu Apelacyjnego na przerwę w biegu przedawnienia skuteczną wobec (...) (...) Banku SA nie może powoływać się nabywca tej wierzytelności i bez znaczenia jest tu okoliczność, że nabył on wierzytelność od banku już po wejściu w życie ustawy uchylającej art. 98 - 98 Prawa bankowego.

Podstawowe znaczenie ma to, że nabywca wierzytelności dochodzonej przez bank na podstawie bankowego tytułu wykonawczego niebędący bankiem nie może powoływać się na skutki związane z prowadzeniem takiej egzekucji przez bank, w tym na przerwę biegu przedawnienia, która odnosi się tylko do podmiotu będącego bankiem. Skutki związane z egzekucją prowadzoną na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, w tym możliwość powoływania się na przerwę biegu przedawnienia roszczenia wynikającego z wierzytelności, zbytej przez bank osobie niebędącej bankiem nie przechodzą, bowiem na cesjonariusza, czyli w rozpoznawanej sprawie (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z/s w W. (pozwanego).

Za utrwaloną w orzecznictwie należy uznać wykładnię przepisów o przelewie wierzytelności dochodzonej na podstawie bankowego tytułu wykonawczego, zbytej na rzecz osoby, która nie jest bankiem, że nabywca takiej wierzytelności nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem, a następnie umorzeniem egzekucji. Powód nabył wierzytelność od banku i wstąpił, zgodnie z art. 509 § 2 k.c. w prawa wierzyciela. W momencie nabycia

wierzytelności ze względu na przerwę w biegu przedawnienia nie była ona przedawniona, gdyż bank wszczął na podstawie bankowego tytułu wykonawczego egzekucję, co przerwało bieg przedawnienia, a po umorzeniu postępowania egzekucyjnego, bieg przedawnienia rozpoczął się na nowo. Skoro nabywcą wierzytelności nie był jednak bank, a więc podmiot, który mógł korzystać z przywilejów związanych z dochodzeniem wierzytelności na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, powstaje istotne pytanie, czy na te dodatkowe przywileje może się powoływać nabywca tej wierzytelności, który nie jest bankiem. Przyjmuje się, że skutek przerwania biegu przedawnienia zachodzi tylko w podmiotowych i przedmiotowych granicach czynności podjętej przez wierzyciela (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14 nie publ.) W konsekwencji należy uznać, że skutki prawne postępowania egzekucyjnego wszczętego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, są związane tylko z podmiotami, które mogły wystawiać taki tytuł i prowadzić egzekucję na jego podstawie, a więc tylko z bankami. Jeżeli zbycie wierzytelności, której dotyczy przerwa biegu przedawnienia następuje na rzecz innego banku, to nabywca może powoływać się na skutki związane z przerwą biegu przedawnienia. Natomiast, gdy nabywcą jest osoba niebędąca bankiem brak podstaw prawnych, aby na nią można było rozciągać skutki przywileju, z którego może korzystać tylko bank. W konsekwencji należy uznać, że materialnoprawne skutki wszczęcia postępowania egzekucyjnego, jako czynności wierzyciela – banku prowadzące do przerwy biegu przedawnienia, dotyczą wyłącznie tego wierzyciela, natomiast nie może na nie powoływać się nabywca wierzytelności niebędący bankiem. Podobnie Sąd Najwyższy w uchwale z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16 oraz postanowieniu z dnia 29 października 2016 r., III CZP 60/16.

Mając na względzie powyższe za uzasadnione należy uznać podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 117 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 118 k.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. oraz art. 124 § 1 k.c. w zw. z art. 509 § 2 k.c. Nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powołać na skutki przerwy biegu przedawnienia, która nastąpiła w związku z egzekucją prowadzoną przez bank. W tej sytuacji należy ponownie dokonać oceny, czy

roszczenie powoda nie uległo przedawnieniu. Wobec tego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

aj